

การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผน
พัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด
ปีงบประมาณ 2559 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ:
จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก และจังหวัดเพชรบูรณ์
The Monitoring and Evaluating the Achievement of the
Implementation of the Planning Project
Develop Housing and Preventive Plans to Solve Slum Problems
in the Year 2016 Northern Provincial Cluster: Case Study
Mae Hong Son Province, Tak Province and Phetchabun Province

บุญส่ง กวยเงิน^{1*}

Boonsong Kuayngern^{1*}

^{1*}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

*Corresponding author E-mail: off12bs@hotmail.com

Received: November 1, 2021; Revised: October 3, 2022; Accepted: November 10, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ โดยการประยุกต์ใช้รูปแบบซีบีพี (CIPP Model) 2) ศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ และไม่สำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละกระบวนการของการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด 3) ศึกษาทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการกิจกรรมของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของพื้นที่เป้าหมายที่สามารถตอบสนองสถานการณ์ที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และ 4) การกำหนดบทบาทของการเคหะแห่งชาติ และภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนในการร่วมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชน และเมืองในพื้นที่เป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่าง/ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในกระบวนการของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด ได้แก่ 1) ผู้บริหาร คณะกรรมการตรวจการจ้าง คณะทำงานและผู้ปฏิบัติงานของการเคหะแห่งชาติ จำนวน 51 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง 2) ผู้ดำเนินงานโครงการสถาบันการศึกษา หรือองค์กรหน่วยงานที่ดำเนินงานโครงการ จำนวน 13 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง และ 3) บุคคลที่เคยเข้าร่วมในกระบวนการ และกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ จำนวน 21 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ 1) คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการนโยบายที่อยู่อาศัยจังหวัด คณะทำงานโครงการ จำนวน 34 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง 2) ผู้แทนหน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 28 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง 3) ผู้แทนภาคประชาชน เครือข่ายชุมชน องค์กรชุมชน จำนวน 28 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง และ 4) ผู้แทนภาคเอกชน จำนวน 564 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 แบบสัมภาษณ์จำนวน 1 ฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 และประเด็นสนทนากลุ่มมีค่าความเชื่อมั่น

เท่ากับ 0.98 และการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องและลงพื้นที่ นามวิเคราะห์เชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหา อาศัยตรรกะวิเคราะห์และเชิงเปรียบเทียบในรูปแบบตารางและรูปภาพประกอบ ขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์เชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหา อาศัยตรรกะวิเคราะห์และเชิงเปรียบเทียบในรูปแบบตารางและรูปภาพประกอบ และขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ถึง ขั้นตอนที่ 3 ข้อค้นพบมาสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปกำหนดบทบาทของการเคหะแห่งชาติ และภาคีที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัย

ผลการวิจัย พบว่า 1) การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 3 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก และจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ 1.1) การจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ มีแนวทางการดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการตามที่กำหนด 1.2) กระบวนการและกิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ทั้งกระบวนการมีส่วนร่วม การเสริมสร้างศักยภาพด้านที่อยู่อาศัยด้านการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย การจัดทำโครงการนำร่องที่ชัดเจนที่นำไปสู่เสริมสร้างศักยภาพด้านที่อยู่อาศัยและมีกิจกรรมนำร่องที่เห็นผลเป็นรูปธรรม 1.3) ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายของโครงการ 1.4) การบูรณาการแผนงาน/โครงการเข้ากับนโยบายยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับกลุ่มจังหวัด จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1.5) ศักยภาพด้านการจัดทำแผนที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของภาคีที่เกี่ยวข้องที่ได้เข้าร่วมในกระบวนการ และในกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพด้านโครงการเกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกระบวนการต่าง ๆ จนกระทั่งมีศักยภาพด้านการจัดทำแผนที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดโดยผ่านเกณฑ์การประเมินทุกประเด็น 2) ผลการศึกษาวិเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ และไม่สำเร็จที่เกิดขึ้น พบว่า มีปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำแผน สำหรับปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ คือ ความร่วมมือของหน่วยงานที่มีบทบาทในการปฏิบัติตามแผนในระดับพื้นที่การเรียนรู้และเข้าใจถึงการพัฒนาเมือง การบูรณาการทำงานร่วมกันที่จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่วนปัจจัยที่ไม่สำเร็จ คือ ความเข้าใจในแนวคิดของแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของการออกแบบและจัดการเมืองในเชิงบูรณาการและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนา และการเชื่อมโยงแผนสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับต่าง ๆ 3) การศึกษาทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการกิจกรรมของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัด พบว่า มีการทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการกิจกรรมของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ นโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม และ 4) การกำหนดบทบาทของการเคหะแห่งชาติ และภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน พบว่า บทบาทในการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง คือ เชื่อมโยงความร่วมมือ สร้างความตระหนัก หนุนเสริมขีดความสามารถพัฒนาภาคีและผู้เกี่ยวข้องให้มีศักยภาพ สมรรถนะในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง สนับสนุนทางวิชาการ และประสานเข้าถึงแหล่งทุน ส่วนบทบาทในการป้องกันแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด คือ เป็นพี่เลี้ยงให้คำชี้แนะระดมการมีส่วนร่วม สร้างความเข้มแข็ง ผลักดันให้เกิดการริเริ่ม และสนับสนุนทุนในการพัฒนา

คำสำคัญ: การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ แผนพัฒนาที่อยู่อาศัย แผนป้องกันแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

Abstract

This research objective for 1) Monitoring and evaluate the achievements of the housing development plan project and the National Housing Authority's National Housing Authority to prevent/resolve slum problems by application CIPP Model; 2) Study and analyze problems,

obstacles, and factors leading to success and unsuccessful that occurred in each process of the project implementation of the housing development plan and the prevention plan/solving the problem of slum communities; 3) Study review and improve strategies, tactics, plans/projects the activities of the project to prepare housing development plans and plans to prevent/solve slums problems in the targeted areas can respond to the current housing situation; 4) Defining the role of the National Housing Authority and related parties, both the government sector public and private sectors in jointly drive the community housing development process and cities in the target area.

Sample /Informant consists of 2 parts as follows:

1. The sample group who participated in the process of the housing development plan and the prevention/remedial plan for slum communities included 1) Executives, Employment Audit Committee National Housing Authority Working Group, and practitioners amount 51 cases by a Purposive Sampling method, 2) Project operators, Educational institutions, or Organizations or Agencies that operate the project amount 13 cases by a Purposive Sampling method, and 3) People who have participated in the process and various project activities amount 21 cases by a Purposive Sampling method.

2. People who are involved in the target area included 1) Board of Directors Provincial Housing Policy Committee Project Working Group amount 34 cases by a Purposive Sampling method, 2) Representative of the Provincial Social Development and Human Security Agency Public Works and Provincial Planning Local Government Organization amount 28 cases by a Purposive Sampling method, 3) Public sector representative community network community organization amount 28 cases by a Purposive Sampling method, and 4) Private sector representative amount 564 cases by a Multi-Stage Random Sampling method.

The tools used for data collection include: amount 1 questionnaire had a confidence value equal to 0.96 amount 1 interview form had a confidence value equal to 0.94 and group discussion had a confidence value equal to 0.98 and data analysis, namely i) Step 1 analyze relevant documents and visit the site used for descriptive analysis and content analysis it relies on analytical and comparative logic in tabular and illustrative form, ii) Step 2 and Step 3 take data from step 1 descriptive analysis and content analysis it relies on analytical and comparative logic in tabular and illustrative form, and iii) Step 4 proceeds to collect data from step 1 to step 3 The findings were synthesized in order to draw conclusions about the role of the National Housing Authority and Parties involved in the housing development process.

The results of the research found that 1) monitoring and evaluating the achievements of the housing development plan project and the National Housing Authority's slum community prevention/solution plan in the three target areas including Mae Hong Son Province, Tak Province, and Phetchabun Province, namely 1.1) preparation of housing development plans and plans to prevent and solve slum problems can respond the objective have operational guidelines and the expected results of the project as specified, 1.2) Processes and activities for the preparation of housing development plans and plans to prevent/solve slums problems the whole process is involved building capacity in housing in the preparation of housing development plans establishing clear pilot projects leading to building capacity building and piloting activities with

concrete results, 1.3) The results and impacts are in line with the project goals, 1.4) Integration of plans/projects into strategic policies work plans/projects to develop areas at the level of provincial groups, provinces, and local administrative organizations, and 1.5) The capacity of the housing plan and the slum prevention/solution plan of the parties involved in the process, project capacity building activities, participation in various process activities and project capacity building activities, and participation in various process activities. Until having the potential to create a housing plan and a plan to prevent/solve slums problems through all assessment criteria; 2) The results of the study analyze the problem Obstacles and factors leading to success and unsuccessful that happened It was found that there were problems and obstacles related to the change of people involved in the planning process. The factors that lead to success are the cooperation of agencies that play a role in implementing the plan at the local level learning and understanding of urban development integration that will be able to solve various problems the unsuccessful factors are understanding the concept of urban housing development plans which is about designing and managing cities in an integrated way and connecting them with development strategies and linking plans to develop strategies at different levels; 3) Study review and improve strategies, tactics, plans/projects the activities of the housing development plan, and the prevention/solution plan for slum communities were found strategies, tactics, work plans/projects, activities of the housing development plan and slum prevention/solution plans are reviewed and improved of the area in accordance with the situation, and policies and strategies of the area development appropriately; 4) Defining the role of the National Housing Authority and related parties both the government sector private and public sectors found that the role in the development of urban housing is link cooperation raise awareness support and strengthen capacity to develop partners and stakeholders to have potential competency to drive urban housing development academic support and coordinate me with the source of funds as for the roles in preventing and solving problems in slum communities they are mentor, advise, mobilize, participate strengthen push for initiative, and support funding for development.

Keywords: Monitoring and Evaluation, Housing Development Plan, Prevention Plan to Solve Slum Problems, Northern Provincial Cluster

บทนำ

การพัฒนาประเทศที่อาศัยกลไกทางเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาก่อให้เกิดการหลั่งไหลของแรงงานจากภาคเกษตรกรรมในพื้นที่ชนบทที่เคยเป็นในสาขาการผลิตหลักของประเทศ เปลี่ยนเข้าสู่แรงงานในภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่เมือง พร้อม ๆ กับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรเมือง ส่งผลให้เมืองเกิดปัญหามากมายหลายด้าน รวมทั้งปัญหาความต้องการที่อยู่อาศัยในเมืองที่สูงขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่ภาครัฐได้พยายามจัดการปัญหาดังกล่าวโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น มาตรการทางผังเมืองมาใช้เป็นเครื่องมือควบคุมการพัฒนาเมือง การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยระดับต่าง ๆ แต่มาตรการดังกล่าวยังไม่สามารถตอบสนองการจัดการด้านที่อยู่อาศัยในเขตเมืองยังคงทวีความรุนแรงขึ้นและส่งผลกระทบต่อประชากรผู้ที่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและผู้ด้อยโอกาส (สำนักงานมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557)

การเคหะแห่งชาติ ในฐานะรัฐวิสาหกิจภายใต้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัย และการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มที่มีรายได้น้อยและผู้ด้อยโอกาส จึงได้ริเริ่มกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัด เพื่อเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้พื้นที่เป้าหมายเกิดการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง และการป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดระดับพื้นที่ โดยมีกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะเป็นกลไกสนับสนุนให้ภาคีที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เทคนิควิชาการด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ตลอดจนการประสานความร่วมมือในการดำเนินการแบบพหุภาคีเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่เป้าหมายภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งผลการดำเนินการจะเป็นประโยชน์และสามารถบูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของพื้นที่เป้าหมายและ/หรือนำไปแปลงสู่การปฏิบัติได้ โดยการเคหะแห่งชาติได้ดำเนินโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ร่วมกับที่ปรึกษาที่เป็นสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรหน่วยงานภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง และในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก และจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ได้ดำเนินโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดแล้วนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของการเคหะ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพิจารณาประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ พิจารณาความเหมาะสมและความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ พิจารณากระบวนการดำเนินโครงการ และเพื่อเปรียบเทียบผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ (Stufflebeam & Shinkfield, 2007)

เนื่องด้วยเหตุผลดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ จึงต้องดำเนินโครงการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของการเคหะขึ้น ที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและประเมินผล การตอบสนองวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินโครงการ การศึกษา การทบทวน วิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการของพื้นที่เป้าหมายที่นำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานโครงการในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงดำเนินงานต่อไปในอนาคตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของการเคหะแห่งชาติ และภาคีที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยอีกทางหนึ่งเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชนและเมือง อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติในพื้นที่เป้าหมายในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การตอบสนองวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัด

1.2 กระบวนการและกิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ทั้งกระบวนการมีส่วนร่วม การเสริมสร้างศักยภาพด้านที่อยู่อาศัยด้านการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย การจัดทำโครงการนำร่อง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัด

1.4 การบูรณาการแผนงาน/โครงการที่ได้จากการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด เข้ากับนโยบายยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับกลุ่มจังหวัด จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย

1.5 ศักยภาพด้านการจัดทำแผนที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของภาคีที่เกี่ยวข้องที่ได้เข้าร่วมในกระบวนการ และในกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพด้านโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด

2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ และไม่สำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละกระบวนการของการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ

3. เพื่อศึกษาทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการกิจกรรมของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของพื้นที่เป้าหมายที่สามารถตอบสนองสถานการณ์ที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เป้าหมายในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับกลุ่มจังหวัด จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงแนวทางการบูรณาการแผนงาน/โครงการด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยเข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เป้าหมายในปัจจุบัน

4. เพื่อกำหนดบทบาทของการเคหะแห่งชาติ และภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนในการร่วมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชน และเมืองในพื้นที่เป้าหมายภายใต้โครงสร้างองค์กร การกิจ และอำนาจหน้าที่ของแต่ละภาคส่วน

ขอบเขตของการวิจัย

การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดปีงบประมาณ 2559 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ (จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก และจังหวัดเพชรบูรณ์) มีรายละเอียด ดังนี้

ขอบเขตด้านประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา

1. การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติที่ใช้รูปแบบ CIPP Model ในพื้นที่เป้าหมาย คือ

1.1 การตอบสนองวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงานและผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด

1.2 กระบวนการและกิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด ทั้งกระบวนการมีส่วนร่วม การเสริมสร้างศักยภาพด้านที่อยู่อาศัยด้านการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย การจัดทำโครงการนำร่องและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด

1.4 การบูรณาการแผนงาน/โครงการที่ได้จากการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด เข้ากับนโยบายยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับกลุ่มจังหวัด จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย

1.5 ศักยภาพด้านการจัดทำแผนที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของภาคีที่เกี่ยวข้องที่ได้เข้าร่วมในกระบวนการ และในกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพด้านโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด

2. การศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จและไม่สำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละกระบวนการของการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ

3. การศึกษาทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการกิจกรรมของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษของพื้นที่เป้าหมายที่สามารถตอบสนองสถานการณ์ที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เป้าหมายในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับกลุ่มจังหวัด จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงแนวทางการบูรณาการแผนงาน/โครงการด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยเข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เป้าหมายในปัจจุบัน

4. การกำหนดบทบาทของการเคหะแห่งชาติ และภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชน ในการร่วมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชน และเมืองในพื้นที่เป้าหมายภายใต้โครงสร้างองค์กร ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของแต่ละภาคส่วน

ขอบเขตด้านพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย

การดำเนินงานโครงการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษของพื้นที่เป้าหมายครั้งนี้ ได้กำหนดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

พื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ 3 จังหวัด (พื้นที่) คือ

1. จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. จังหวัดตาก
3. จังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มเป้าหมาย แหล่งผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในกระบวนการของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษของพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่

1.1 ผู้บริหาร คณะกรรมการตรวจการจ้าง คณะทำงานและผู้ปฏิบัติงานของการเคหะแห่งชาติที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษของพื้นที่เป้าหมาย

1.2 ผู้ดำเนินงานโครงการสถาบันการศึกษา หรือองค์กร หน่วยงานที่ดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษของพื้นที่เป้าหมาย

1.3 บุคคลที่เคยเข้าร่วมในกระบวนการ และกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษของพื้นที่เป้าหมาย ทั้งที่เป็นผู้แทนจากส่วนราชการทั้งระดับจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน

2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย

2.1 คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการนโยบายที่อยู่อาศัยจังหวัด คณะทำงานโครงการที่ได้รับการแต่งตั้งภายใต้การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษของพื้นที่เป้าหมาย

2.2 ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมือง การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการอยู่อาศัย เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษของพื้นที่เป้าหมาย

2.3 ผู้แทนภาคประชาชน เครือข่ายชุมชน องค์กรชุมชน

2.4 ผู้แทนภาคเอกชนกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ หอการค้าจังหวัดนักลงทุน ผู้ประกอบการธุรกิจการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมืองของพื้นที่เป้าหมาย

2.5 ภาคีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการตอบสนองวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษของพื้นที่เป้าหมาย ในการบูรณาการแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่เป็นผลมา

จากการดำเนินโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ แผนงานหรือโครงการของส่วนราชการทั้งในระดับจังหวัด และ/หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชนและเมือง หรือได้นำไปใช้ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัยในพื้นที่เป้าหมาย

2. การเคหะแห่งชาติ นำผลที่ได้จากการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ภายใต้ภารกิจของการเคหะแห่งชาติ

3. รับทราบ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ และไม่สำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละกระบวนการของการดำเนินโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ

4. เป็นประโยชน์ในการพิจารณาปรับปรุงแนวทาง กระบวนการดำเนินงานการพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. การเสนอแนะบทบาทที่เหมาะสมของการเคหะแห่งชาติ และภาคีที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ

6. เกิดองค์ความรู้ในเชิงวิชาการเกี่ยวกับการติดตามและการประเมินผลการดำเนินการโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมืองที่สอดคล้องกับโครงสร้างขององค์กร ภารกิจ

7. เกิดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ การวางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชนและเมืองระหว่าง การเคหะแห่งชาติ ภาคีที่เกี่ยวข้อง และสถาบันการศึกษาในกระบวนการดำเนินโครงการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยโครงการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ 3 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) จังหวัดตาก และ 3) จังหวัดเพชรบูรณ์ครั้งนี้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิธีการดำเนินการวิจัยที่ใช้ประยุกต์รูปแบบการประเมิน CIPP MODEL ด้วยเทคนิคเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบร่วมกัน ดังนี้ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ สทนากลุ่มและการสังเกตกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่เพื่อติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด และ ด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่เพื่อติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด

ขั้นตอนที่ 2 การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิธีการดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิคเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สทนากลุ่มตามประเด็นที่ศึกษาและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่เพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับประเด็นปัญหา อุปสรรคและปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ และไม่สำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละกระบวนการของการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด

ขั้นตอนที่ 3 การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย โดยใช้การวิจัยเอกสาร และโดยใช้เทคนิคเชิงคุณภาพ ดังนี้ ด้วยวิธีการสังเคราะห์จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการกิจกรรมของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด และด้วยวิธีการสัมภาษณ์ สทนากลุ่มและการสังเกตกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนที่ 4 การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 วิธีการดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิคเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สทนากลุ่มตามประเด็นที่ศึกษาและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่

พื้นที่และกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่เป้าหมายครั้งนี้ คือ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ 3 จังหวัด ได้แก่

1. จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. จังหวัดตาก
3. จังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มตัวอย่าง/ แหล่งผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในกระบวนการของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ได้แก่

1.1 ผู้บริหาร คณะกรรมการตรวจการจ้าง คณะทำงานและผู้ปฏิบัติงานของการเคหะแห่งชาติที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 51 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

1.2 ผู้ดำเนินงานโครงการสถาบันการศึกษา หรือองค์กร หน่วยงานที่ดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 13 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

1.3 บุคคลที่เคยเข้าร่วมในกระบวนการ และกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของพื้นที่เป้าหมาย ทั้งที่เป็นผู้แทนจากส่วนราชการทั้งระดับจังหวัด และองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน จำนวน 21 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย

2.1 คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการนโยบายที่อยู่อาศัยจังหวัด คณะทำงานโครงการ จำนวน 34 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

2.2 ผู้แทนหน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 28 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

2.3 ผู้แทนภาคประชาชน เครือข่ายชุมชน องค์กรชุมชน จำนวน 28 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

2.4 ผู้แทนภาคเอกชนกลุ่มธุรกิจก่อสร้างิมทรัพย์ หอการค้าจังหวัด นักลงทุน ผู้ประกอบการธุรกิจ การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนและเมือง จำนวน 564 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้และการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ดังนี้

- 1.1 แบบสอบถาม
- 1.2 แบบสัมภาษณ์
- 1.3 ประเด็นสนทนากลุ่ม

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ มีกระบวนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาหนังสือ ตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ

2) สร้างข้อคำถามของแบบสอบถามตามเป้าหมายการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติที่กำหนดขึ้น

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.80-1.00

4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาความตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.2 แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ มีกระบวนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาหนังสือ ตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษอันตรายของกรมการเคหะแห่งชาติ

2) สร้างข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ ตามเป้าหมายการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษอันตรายของกรมการเคหะแห่งชาติที่กำหนดขึ้น

3) นำแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.80-1.00

4) นำแบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการหาความตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

5) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.3 ประเด็นสนทนากลุ่ม จำนวน 1 ฉบับ มีกระบวนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาหนังสือ ตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษอันตรายของกรมการเคหะแห่งชาติ

2) สร้างข้อคำถามของประเด็นสนทนากลุ่ม ตามเป้าหมายการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษอันตรายของกรมการเคหะแห่งชาติที่กำหนดขึ้น

3) นำประเด็นสนทนากลุ่ม ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.80-1.00

4) นำประเด็นสนทนากลุ่ม ที่ผ่านการหาความตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

5) ประเด็นสนทนากลุ่มที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

2.1 นัดหมายประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษอันตรายของกรมการเคหะแห่งชาติในพื้นที่ 3 จังหวัด

2.2 ลงพื้นที่เป้าหมาย 3 จังหวัด เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษอันตรายของกรมการเคหะแห่งชาติ ด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ดำเนินการขั้นตอนที่ 1 ของการดำเนินงาน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องและภาคสนาม นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหา โดยการอาศัยตรรกะวิเคราะห์และเชิงเปรียบเทียบในรูปแบบตารางและรูปภาพประกอบ ขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอวิเคราะห์เชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหา โดยการอาศัยตรรกะวิเคราะห์และเชิงเปรียบเทียบในรูปแบบตารางและรูปภาพประกอบ และขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1-3 ที่เป็นข้อค้นพบมาสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปในการกำหนดบทบาทของการเคหะ

แห่งชาติ และภาคีที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยตลอดจนนำเสนอในรูปแบบของข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด ปีงบประมาณ 2559 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ (จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก และจังหวัดเพชรบูรณ์) สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 3 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก และจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า 1.1) การจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของโครงการได้เป็นรูปธรรม มีแนวทางการดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดตามที่กำหนดไว้ 1.2) กระบวนการและกิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด ทั้งกระบวนการมีส่วนร่วม การเสริมสร้างศักยภาพด้านที่อยู่อาศัยด้านการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย การจัดทำโครงการนำร่อง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้นมีการกระบวนการและการดำเนินงานที่ชัดเจนที่นำไปสู่เสริมสร้างศักยภาพด้านที่อยู่อาศัยและมีกิจกรรมนำร่องที่เห็นผลเป็นรูปธรรมตามกระบวนการดำเนินงาน 1.3) ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด ซึ่งผลการดำเนินโครงการที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายของโครงการ 1.4) การบูรณาการแผนงาน/โครงการที่ได้จากการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด เข้ากับนโยบายยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับกลุ่มจังหวัด จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งได้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ 1.5) ศักยภาพด้านการจัดทำแผนที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของภาคีที่เกี่ยวข้องที่ได้เข้าร่วมในกระบวนการ และในกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพด้านโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดนั้น ภาคีที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกระบวนการต่าง ๆ จนกระทั่งมีศักยภาพด้านการจัดทำแผนที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด โดยผ่านเกณฑ์การประเมินทุกประเด็น

2. ผลการศึกษาวិเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ และไม่สำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละกระบวนการของการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ จำนวน 3 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก และจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำแผนลักษณะเป็นการหมุนเวียนเปลี่ยนบุคคล ผู้เข้าร่วมประชุมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้าราชการในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เคยเข้าร่วมและรับรู้ถึงแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง มีการโยกย้ายเพื่อไปทำหน้าที่อื่น สำหรับปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จที่เกิดขึ้น คือ ความร่วมมือของหน่วยงานที่มีบทบาทในการปฏิบัติตามแผนในระดับพื้นที่ การเรียนรู้และเข้าใจถึงการพัฒนาเมืองที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนทางกายภาพซึ่งเชื่อมโยงกับคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อม และเศรษฐกิจสังคม และการมีส่วนร่วมและการบูรณาการการทำงานร่วมกันที่จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยที่ไม่สำเร็จในการจัดทำแผน คือ ความเข้าใจในแนวคิดของแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของการออกแบบและจัดการเมืองในเชิงบูรณาการและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนา และการเชื่อมโยงแผนสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงแหล่งงบประมาณเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต่อการผลักดันแผนไปสู่การปฏิบัติ

3. ผลการศึกษาทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการกิจกรรมของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของพื้นที่เป้าหมายที่สามารถตอบสนองสถานการณ์ที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เป้าหมายในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับกลุ่มจังหวัด จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงแนวทางการบูรณาการแผนงาน/โครงการ

ด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยเข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย 3 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก และจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีการทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการกิจกรรมของ โครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ นโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานตรงกับเป้าหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ผลการกำหนดบทบาทของการเคหะแห่งชาติ และภาคที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนในการร่วมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชน และเมืองในพื้นที่เป้าหมายภายใต้โครงสร้างองค์กร ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ของแต่ละภาคส่วน 3 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก และจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าบทบาทในการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง ได้แก่ 1) เชื่อมโยงความร่วมมือ เป็นตัวกลางประสาน และขอความร่วมมือจากภาคที่เกี่ยวข้อง โดยเชื่อมโยงทั้งภาคในระดับชาติ และระดับจังหวัดเข้าด้วยกัน 2) สร้างความตระหนัก ส่งเสริมให้ภาคและผู้เกี่ยวข้องเล็งเห็นประโยชน์และเป้าหมายในการดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองร่วมกัน 3) หนุนเสริมขีดความสามารถพัฒนาภาคและผู้เกี่ยวข้องให้มีศักยภาพ และสมรรถนะในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง 4) สนับสนุนทางวิชาการ ถ่ายทอดประสบการณ์ เทคนิควิธี และให้ข้อชี้แนะแก่ภาคและผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง และ 5) ประสานการเข้าถึงแหล่งทุน กระตุ้น และสนับสนุนให้เกิดการประสานการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรและงบประมาณในการดำเนินงานที่จำเป็นส่วน บทบาทในการป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดระดับพื้นที่ ได้แก่ 1) เป็นพี่เลี้ยง ให้คำชี้แนะ และดูแลให้ความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานในพื้นที่โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ระดมการมีส่วนร่วม ทำให้ภาคผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคประชาชนมีความตระหนักรู้ ตื่นตัว และแสดงพลังในการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ 3) สร้างความเข้มแข็ง ปลุกถ่ายความรู้ทักษะประสบการณ์ และเติมเต็มสมรรถนะที่สำคัญ ให้แก่ภาคและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ 4) ผลักดันให้เกิดการริเริ่ม กระตุ้นและหนุนเสริมให้ภาคผู้มีส่วนเกี่ยวข้องริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาด้วยการใช้ศักยภาพของพื้นที่เอง และ 5) สนับสนุนทุนและทรัพยากรให้การสนับสนุนทุนในรูปแบบงบประมาณ หรือทรัพยากรสำหรับการดำเนินงาน ในช่วงตั้งต้น หรือในกรณีที่มีความจำเป็น

สรุปและวิจารณ์ผล

การอภิปรายผลครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติในพื้นที่เป้าหมายมีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1.1 การจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของโครงการได้เป็นรูปธรรม มีแนวทางการดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดในพื้นที่ได้ดำเนินการตามความต้องการและสนองความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ตามแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดจึงทำให้สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของโครงการได้เป็นรูปธรรม มีแนวทางการดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด พรมจุ้ย (2552, น. 30) ที่กล่าวว่าทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานหรือกิจกรรมมีความชัดเจนและจะส่งผลให้การดำเนินงานสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์

1.2 กระบวนการและกิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด ทั้งกระบวนการมีส่วนร่วม การเสริมสร้างศักยภาพด้านที่อยู่อาศัยด้านการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย การจัดทำโครงการนำร่อง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้นมีการกระบวนการและการดำเนินงานที่ชัดเจนที่น่าไปสู่เสริมสร้างศักยภาพด้านที่อยู่อาศัยด้านการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและมีกิจกรรมนำร่องที่เห็นผลเป็นรูปธรรมตามกระบวนการดำเนินงาน ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการและกิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/

แก้ไขปัญหามุมชนแออัดได้เกิดการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพด้านที่อยู่อาศัยด้านการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและได้มีกระบวนการจัดทำโครงการนำร่องเพื่อให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในพื้นที่จากกระบวนการและกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุพักตร์ พิบูลย์ (2557, น. 8) ที่กล่าวว่ากระบวนการประเมินความก้าวหน้าของงานในความรับผิดชอบทำให้ผู้รับผิดชอบงาน/กิจกรรมทราบจุดเด่นจุดด้อยของงานมีโอกาที่จะปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเป็นการลดโอกาสความสูญเสียเปล่าในการปฏิบัติงาน

1.3 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามุมชนแออัด ซึ่งผลการดำเนินโครงการที่เกิดขึ้นไปตามเป้าหมายทั้งในระดับผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามุมชนแออัดได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน กระบวนการและกิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามุมชนแออัดที่ชัดเจนและดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมกับทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องจนกระทั่งเป็นไปตามผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการทั้งผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุวิมล ติรานันท์ (2550, น. 39) ได้กล่าวถึงความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมินผู้ใช้งานการประเมินได้แก่ผู้ให้ทุนผู้มีหน้าที่จัดทำนโยบายผู้บริหารระดับสูงผู้บริหารระดับต้นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการลักษณะของสิ่งที่บุคคลแต่ละระดับต้องการทราบจะแตกต่างกันออกไปเช่นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการต้องการเพียงว่าผลที่ได้ (Output) เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ในขณะที่ผู้บริหารระดับสูงต้องการทราบมากกว่าผลที่ได้อาจต้องการทราบถึงคุณภาพของการดำเนินโครงการตั้งแต่ต้นจนจบความพอใจของผู้บริหารงบประมาณที่ใช้ตลอดจนผลกระทบที่ไม่คาดหวังอันเนื่องมาจากโครงการ

1.4 การบูรณาการแผนงาน/โครงการที่ได้จากการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามุมชนแออัด เข้ากับนโยบายยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับกลุ่มจังหวัด จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งได้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามุมชนแออัดได้ดำเนินการบูรณาการเชื่อมโยงแผนงาน/โครงการที่ได้จากการดำเนินงานโครงการเข้ากับนโยบายยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับกลุ่มจังหวัด จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมายที่นำไปสู่การผลักดันบรรจุแผนงาน/โครงการเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุจารี ศรีถนอม (2551, น. 7) ที่กล่าวถึงนโยบายเมืองน่าอยู่ เป็นเมืองที่มีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะสร้างสรรค์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมพร้อมทั้งพยายามขยายทรัพยากรของชุมชนเหล่านี้ให้เพียงพอที่จะส่งเสริมให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือสนับสนุน ซึ่งกันและกันในวิธีการดำรงชีวิตทุกรูปแบบ เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้สูงสุดเท่าที่จะทำได้

1.5 ศักยภาพด้านการจัดทำแผนที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามุมชนแออัดของภาคีที่เกี่ยวข้องที่ได้เข้าร่วมในกระบวนการ และในกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพด้านโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามุมชนแออัดนั้น ภาคีที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกระบวนการต่าง ๆ จนกระทั่งมีศักยภาพด้านการจัดทำแผนที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามุมชนแออัดและผ่านเกณฑ์การประเมินทุกประเด็น ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามุมชนแออัดได้รับการมีส่วนร่วมและความร่วมมือตั้งแต่ต้นทางจากหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องที่ได้เข้าร่วมในกระบวนการต่าง ๆ จนกระทั่งการจัดทำแผนที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามุมชนแออัดได้นำมาขับเคลื่อนการพัฒนาในพื้นที่จนเห็นผลเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nabeel & Reinhard (1997) ได้กล่าวถึงการวางแผนการพัฒนาเมืองที่เป็นความพยายามในปัจจุบันที่จะให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และเป็นผู้ดำเนินงานเป็นหลักภายใต้การสนับสนุนจากรัฐ ซึ่งแนวคิดในการวางแผนเชิงปฏิบัติการ จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. ศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ และไม่สำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละกระบวนการของการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติมีประเด็นอภิปราย ดังนี้

การศึกษาวិเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ และไม่สำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละกระบวนการของการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ จำนวน 3 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก และจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำแผนลักษณะเป็นการหมุนเวียนเปลี่ยนบุคคลผู้เข้าร่วมประชุมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้าราชการในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เคยเข้าร่วมและรับรู้ถึงแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง มีการโยกย้ายเพื่อไปทำหน้าที่ในพื้นที่อื่น สำหรับปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จที่เกิดขึ้น คือ ความร่วมมือของหน่วยงานที่มีบทบาทในการปฏิบัติตามแผนในระดับพื้นที่ การเรียนรู้และเข้าใจถึงการพัฒนาเมืองที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนทางกายภาพซึ่งเชื่อมโยงกับคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อม และเศรษฐกิจสังคม และการมีส่วนร่วมและการบูรณาการการทำงานร่วมกันที่จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยที่ไม่สำเร็จในการจัดทำแผน คือ ความเข้าใจในแนวคิดของแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของการออกแบบและจัดการเมืองในเชิงบูรณาการและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนา และการเชื่อมโยงแผนสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงแหล่งงบประมาณเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต่อการผลักดันแผนไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดที่ผ่านมามีปัญหา อุปสรรคและปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ และไม่สำเร็จที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการถอดบทเรียนผลการดำเนินงานที่จะนำไปพัฒนาหรือปรับปรุงที่มีประสิทธิภาพที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553, น. 94) ต้องการทราบข้อดีข้อบกพร่องความเหมาะสมรวมถึงอุปสรรคต่าง ๆ ของการดำเนินโครงการหรืองานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

3. ศึกษาทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการกิจกรรมของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของพื้นที่เป้าหมายที่สามารถตอบสนองสถานการณ์ที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีประเด็นอภิปราย ดังนี้

การศึกษาทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการกิจกรรมของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของพื้นที่เป้าหมายที่สามารถตอบสนองสถานการณ์ที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เป้าหมายในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับกลุ่มจังหวัด จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงแนวทางการบูรณาการแผนงาน/โครงการด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยเข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย 3 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก และจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีการทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการกิจกรรมของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดของพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ นโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานตรงกับเป้าหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งนี้เนื่องจากจำเป็นที่จะต้องมีการทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันให้มีความเหมาะสมกับความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย (2550, น. 7) เมืองที่มีความเป็นอยู่ที่ดี และคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยเทศบาลต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และพัฒนาและมีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลบนพื้นฐานการพัฒนาที่ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันนำไปสู่ความพึงพอใจสูงสุดของคนที่ย้ายอยู่ในเมืองนั้น

4. การกำหนดบทบาทของการเคหะแห่งชาติ และภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนในการร่วมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชน และเมืองในพื้นที่เป้าหมาย มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

การกำหนดบทบาทของการเคหะแห่งชาติ และภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนในการร่วมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชน และเมืองในพื้นที่เป้าหมายภายใต้โครงสร้างองค์กร ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ของแต่ละภาคส่วน 3 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก และจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าบทบาทในการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง ได้แก่ 1) เชื่อมโยงความร่วมมือ เป็นตัวกลางประสานและขอความร่วมมือจากภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยเชื่อมโยงทั้งภาคในระดับชาติ และระดับจังหวัดเข้าด้วยกัน 2) สร้างความตระหนัก ส่งเสริมให้ภาคีและผู้เกี่ยวข้องเล็งเห็นประโยชน์และเป้าหมายในการดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองร่วมกัน 3) หนุนเสริมขีดความสามารถพัฒนาภาคีและผู้เกี่ยวข้องให้มีศักยภาพ และสมรรถนะในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง 4) สนับสนุนทางวิชาการ ถ่ายทอดประสบการณ์ เทคนิควิธี และให้ข้อชี้แนะแก่ภาคีและผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง และ 5) ประสานการเข้าถึงแหล่งทุน กระตุ้น และสนับสนุนให้เกิดการประสานการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรและงบประมาณในการดำเนินงานที่จำเป็นส่วนบทบาทในการป้องกันแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดระดับพื้นที่ ได้แก่ 1) เป็นพี่เลี้ยง ให้คำชี้แนะ และดูแลให้ความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานในพื้นที่โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ระดมการมีส่วนร่วม ทำให้ภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคประชาชนมีความตระหนักรู้ ตื่นตัว และแสดงพลังในการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ 3) สร้างความเข้มแข็ง ปลูกถ่ายความรู้ทักษะประสบการณ์ และเติมเต็มสมรรถนะที่สำคัญให้แก่ภาคีและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้4)ผลักดันให้เกิดการริเริ่ม กระตุ้นและหนุนเสริมให้ภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาด้วยการใช้ศักยภาพของพื้นที่เอง และ 5) สนับสนุนทุนและทรัพยากรให้การสนับสนุนทุนในรูปแบบงบประมาณ หรือทรัพยากรสำหรับการดำเนินงาน ในช่วงตั้งต้น หรือในกรณีที่มีความจำเป็นทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำแผนที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหาชุมชนแออัดได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานที่เกี่ยวข้องและทุกภาคส่วนเล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นโดยได้กำหนดบทบาทหน้าที่และอำนาจของแต่ละภาคส่วนในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชน และเมืองในพื้นที่เป้าหมายที่มีประสิทธิภาพการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างภาคีท้องถิ่นสร้างเมืองให้น่าอยู่ กำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างเมืองน่าอยู่ และสร้างศักยภาพให้แก่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นต้องเร่งสร้างศักยภาพให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นเสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทิศทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนและเมือง

1. ควรพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งงานกับที่อยู่อาศัยเพื่อการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชน และเมืองที่เหมาะสมเพื่อเป็นการรองรับความต้องการของพื้นที่ ซึ่งจะมีผลต่อประเภทและลักษณะของที่อยู่อาศัย
2. ควรพิจารณาตัวแปรหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ลักษณะแนวโน้มการขยายตัวของเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบันกับข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตที่มีผลต่อทิศทางการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมืองตามเป้าหมายที่ควรจะเป็น
3. การพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชนและเมือง ไม่ได้พิจารณาเฉพาะตัวที่อยู่อาศัยเพียงเท่านั้นแต่ควรพิจารณาด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่มีความเป็นพลวัตของมิติความเป็นสังคมอีกด้วย เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนและสังคมของการอยู่อาศัย
4. การพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชนและเมืองควรเปิดโอกาสและสิทธิของการเข้าถึงแหล่งที่อยู่อาศัยสำหรับคนที่มีรายได้น้อยได้มีที่อยู่อาศัยมั่นคงเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องจากในพื้นที่ยังมีผู้ที่มีรายได้น้อยที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง
5. การพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชนและเมืองควรเชื่อมโยงกับการพัฒนามิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัย ที่มั่นคง อาทิ มิติสังคมที่ต้องอยู่อาศัยร่วมกัน มิติทางกายภาพควรสร้างแหล่งที่อยู่อาศัยให้มีความน่าอยู่น่าอาศัย มิติสิ่งแวดล้อมที่ต้องมีการเชื่อมโยงกับที่อยู่อาศัยที่มีแหล่งสภาพแวดล้อมที่อยู่ร่วมกัน

6. ควรมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชนและเมือง ความร่วมมือในการพัฒนาที่อยู่อาศัย ร่วมกันเชิงบูรณาการร่วมกันทำงานร่วมกัน เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางการทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะบทบาทของการเคหะแห่งชาติ และภาคีที่เกี่ยวข้องในการร่วมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัย

1. บทบาทของการเคหะในการร่วมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดในระดับพื้นที่
2. การเคหะแห่งชาติควรแสดงบทบาทในการเชื่อมโยงความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติ และระดับจังหวัดเข้าด้วยกันในการสนับสนุนให้หน่วยงานและภาคีในจังหวัดตระหนักถึงประโยชน์และเป้าหมายในการจัดทำแผนและขับเคลื่อนแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยอย่างชัดเจนเพื่อเป็นเครื่องชี้ทางการพัฒนาพื้นที่ ตลอดจนมีส่วนผลักดันให้เกิดการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและภาคีในจังหวัด ขณะที่การเคหะมีบทบาทในการนำประสบการณ์ เทคนิคและวิชาการ ตลอดจนการผลักดันแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองให้เกิดการนำไปปฏิบัติใช้
3. การเคหะแห่งชาติ จำเป็นต้องเข้าไปหนุนเสริมขีดความสามารถของหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องให้พร้อมดำเนินการขับเคลื่อนแผน
4. การเคหะแห่งชาติ ต้องเป็นผู้เข้าไปประสานในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากร งบประมาณ เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองเกิดผลสัมฤทธิ์

แผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดในระดับพื้นที่

1. การเคหะแห่งชาติควรแสดงบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงให้กับหน่วยงานในพื้นที่ นั่นคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่จัดทำแผน โดยการถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ และเติมเต็มสมรรถนะที่สำคัญในการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
2. การเคหะแห่งชาติจำเป็นต้องสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นกับภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคประชาชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินการอย่างบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม หากพิจารณาโดยรวมและเชื่อมโยงแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดเข้าด้วยกัน การเคหะแห่งชาติควรต้องแสดงบทบาทหลักในฐานะการเป็นผู้ชี้แนะในการสร้างวิถีชีวิต เป็นการฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีแบบดั้งเดิมบนฐานการบูรณาการความร่วมมือ โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ในการดำเนินโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดให้ชัดเจนและต่อเนื่อง โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนทั้งบทบาทหลัก และบทบาทรอง เพื่อให้การดำเนินโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ นอกจากนี้การเคหะแห่งชาติควรปรับเปลี่ยนทัศนคติของหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้มีความตระหนักถึงความรับผิดชอบที่ต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัย กายภาพของพื้นที่สิ่งแวดล้อมรวมถึงการเข้าไปเสริมสร้างศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง และเตรียมความพร้อมให้กับพื้นที่

ข้อเสนอแนะโดยภาพรวมการดำเนินงานของการเคหะแห่งชาติ

1. การเคหะควรมีการติดตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดในระดับพื้นที่ตามระยะเวลาของแผนงานที่กำหนด
2. การเคหะควรเป็นหน่วยงานประสานงานในพื้นที่มีศูนย์ของการเคหะประจำภูมิภาคต่าง ๆ
3. การเคหะควรผลักดันหรือสนับสนุนโครงการสำคัญ (Flagship Project) ตามแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดในระดับพื้นที่
4. การขับเคลื่อนโครงการรื้อฟื้นในพื้นที่ประสบความสำเร็จได้ต้องพิจารณาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือภาคประชาชน และภาคเอกชน ตลอดจนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลไกสำคัญให้การดำเนินงานครั้งนี้ประสบความสำเร็จได้

5. การเคหะควรมีการเสริมสร้างสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน/แก้ไข ปัญหาชุมชนแออัดให้กับท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- สมคิด พรหมจ้อย. (2552). *เทคนิคการประเมินโครงการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2553). *วิธีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งคุณค่า*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทยร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2550). *แบ่งปันร่วมกันสร้างเมืองน่าอยู่: 12-13 มีนาคม 2550 โครงการอบรมเทศบาลให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน*. [ม.ป.ท.]: ณ โรงแรมสตาร์ ระยอง.
- สำนักงานมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). *รายงานสถานการณ์ผู้มีรายได้น้อยและ ทางสังคมของประเทศ*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม แอนด์ เอ็ม เลเวอร์ปรีนต์.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2557). *แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมิน. ในประมวลสาระชุดวิชาวิธีวิทยาทางการประเมิน การศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวิมล ทิรภานันท์. (2550). *การประเมินโครงการ :แนวทางสู่การปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). ปรับปรุง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Nabeel, Hamdi and Reinhard, Goethert. (1997). *Action Planning for Cities: A Guide to Community Practice*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Stufflebeam, D. L., and Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models and applications*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

